

Iulian Bradu (Pavel Cismaru) și Maria Roșințescu (Mama Maria) în „Ziua cea mare” de A. Gheorghiu-Pogonești — Teatrul Poporului

Sandu Eliad

PRIMII PAȘI SPRE TEATRUL DE MASĂ

Scurtă vreme după istoricul act al eliberării patriei noastre de sub jugul fascist, Partidul Comunist Român, în luptă pentru cucerirea deplină a libertăților poporului și promovarea unei arte noi în slujba clasei muncitoare, a găsit în condițiile politice de atunci adevărată entuziastă a unui mănunchi de oameni de artă și cultură, în realizarea primilor pași spre acțiunea revoluționară în cultură.

Mișcarea artistică teatrală, care fusese aproape desființată în timpul regimului fascist din țara noastră, se cerea reînviată, reorganizată, pentru a coresponde luptei duse de partid pentru educarea culturală și cetățenească a maselor populare. În atare condiții, cele câteva teatre existente, care-și reluaseră activitatea în unele centre ale țării, nu puteau face față în structura lor de atunci, nobilei lor misiuni de pătrundere, tot mai adânc, în incinta marilor uzine și fabrici, la sate, în straturile largi ale maselor muncitoare. Pentru a traduce în fapt politica culturală a Partidului Comunist trebuia un organism artistic nou. Acest organism a fost creat sub denumirea de Teatrul Poporului. În cuvîntul de introducere la primul spectacol al Teatrului Poporului, academicianul profesor Mihail Ralea definea locul și țelul acestei instituții teatrale: „Teatrul Poporului face parte dintr-un întreg program de manifestări artistice populare, de pătrundere a educației artistice în marile mase muncitorești și țărănești... Teatrul Poporului inaugurează tipul trupelor de „șoc” dramatic, care vor cutreiera uzinele și satele de la un capăt la celălalt al țării”.

În programul aceluiași spectacol, scriitorul N. D. Cocea — pe atunci director general al teatrelor — arăta următoarele:

„În ziua cînd teatrul va deveni cu adevărat al poporului, în ziua aceea teatrul va fi floarea cea mai de preț a artelor și civilizațiilor omenesti”.

Iată împrejurările în care a luat naștere Teatrul Poporului din București și liniile directoare care-i defineau țelul.

Într-o săliță modestă, cu bănci de lemn nestrunjit, cu becuri ce difuzau cu zgîrcenie o lumină gălbuie, dar în prezența unui public care aștepta cu înfrigurare

ridicarea cortinei, s-a desfășurat primul spectacol al Teatrului Poporului: piesa *Ziua cea mare*, a scriitorului muncitor Al. Gheorghiu-Pogonești. Muncitorii din sală se regăseau în muncitorii de pe scenă, retrăiau odată cu actorii viața lor trecută, de necazuri, de lipsuri, dar și de năzuințe îndrăznețe către o societate dreaptă; retrăiau, împreună cu actorii de pe scenă, lupta pentru înfăptuirea acestor năzuințe. Piesa nu era una din cele mai realizate, jocul actorilor avea stîngăcii, decorul și costumele erau improvizate, dar mesajul pe care-l purta piesa a înflăcărat pe spectatori, a făcut să crească emoția interpreților, astfel că ultima cădere a cortinei n-a fost însoțită de un ropot de aplauze, ci de o înflăcărată intonare a Internaționalei, izbucnită din piepturile celor din sală și de pe scenă. Cortina n-a mai căzut pentru a despărți pe interpreți de public. Muncitorii din sală au urcat pe scenă, actorii au coborît în sală. Miini se strîngeau țovărășeste, actorii și muncitorii făgăduindu-și să nu se mai despărță, să lupte împreună pentru izbînda artei în slujba poporului.

Mult timp după ce sala s-a golit, am rămas împreună, actori, mașiniști, director de scenă, autor, cu ochii înlăcrimați de fericire, de bucuria unui început care fixa premisele unui viitor de strălucite victorii artistice.

Făceam bilanțul muncii de pînă atunci: repetiții, cînd într-o clasă de școală, cînd într-o săliță a Sindicatului Uzinelor Comunale, cînd într-unul din birourile Ministerului Artelor, dar pretutindeni cu un elan și o dăruire, care au rămas, pentru cei mai mulți, mereu proaspete în munca noastră teatrală.

Recapitulam greutățile întîmpinate pentru a încropi costumele, decorurile, recuzita, greutăți pe care le-am învins, aducînd fiecare de acasă cîte un pantalon, o rochie, un ciocan, un clește. Greutățile erau inerente condițiilor din acel moment politic, cînd inițiativa partidului și a ministrului Artelor era privită cu dușmănie de elementele burgheze din guvern, care încă dețineau posturile-cheie ale economiei.

Acest prim spectacol și succesul obținut ne-au sporit energiile, iar puternicul ajutor primit din partea partidului a făcut ca rîndurile noastre să crească. În conducerea Teatrului Poporului au venit oameni de partid. Au venit la acest teatru scriitori și regizori ca: Aurel Ion Maican, Aurel Baranga, Marcel Breslașu, Ion Olteanu, Mihai Raicu, Franz Auerbach, iar mănunchiului de actori, pionieri ai teatrului, Iulian Bradu, George Rafael ș.a., li s-au adăugat: Neamțu-Ottonel, Gh. Leahu, Gh. Damian — astăzi artiști emeriți — Maria Sandu, Geo Maican, Ernest Maftei, Ana Barcan, Ilie Cernea și mulți alții.

S-au putut forma, astfel, trei echipe care au început să colinde micile centre, satele, întreprinderile, avînd un repertoriu popular, accesibil, cu un pronunțat caracter educativ. Îmi aduc aminte de *Răscoala din 1907* de Ion Dămian; *Slugă la doi stăpîni* de Goldoni ș.a. Cînd posibilitățile materiale și artistice ale teatrului au crescut, repertoriul s-a îmbogățit cu *Sub castanii din Praga* de C. Simonov, *Dușmanii* de M. Gorki, *Avarul* de Molière, *Alarma* de Orlin Vasiliev etc.

Exemplul Teatrului Poporului din București a dat aripi creării unor formații asemănătoare la Timișoara, la Iași, la Bacău, la Sibiu, la Petroșani, iar din forțele înmănunchiate la București s-a desprins colectivul care a pus bazele teatrului din Brăila. De fapt, o parte din teatrele de stat existente astăzi pe întinsul țării au ca nucleu formații ale Teatrului Poporului.

Acesta a fost începutul. Chiar dacă se vor găsi unii care să-i discute valoarea realizărilor artistice, nu trebuie să se uite opera de pionierat, de deștelenire a unor drumuri neumblate, de difuzare a unor idei progresiste cu caracter agitatoric și mobilizator, în sfere pe care teatrul de pînă atunci nu le cercetase niciodată.

De asemenea, trebuie să remarcăm că Teatrul Poporului a fost o școală în care s-au călît și s-au dezvoltat multe elemente fruntașe ale artei noastre de astăzi.

La popasul sărbătoririi a 15 ani de la Eliberare, începuturile de viață nouă, răsfrînte și în teatru, evocate fugar și cu modestie în rîndurile de față, constituie un bun prilej de comparație cu imensul drum străbătut de mișcarea noastră teatrală. Dezvoltarea teatrului nostru, sub oblăduirea și sub îndrumarea partidului, a cunoscut o strălucire pe care nu ar fi putut-o visa niciodată predecesorii noștri. 36 de teatre cu 60—70 de premiere de piese originale într-o stagiune, cu largă pătrundere a teatrului în cele mai depărtate comune; echipele de amatori sprijinite de teatre; turneele peste hotare, în răsărit și apus, soldate cu adevărate triumfuri; contingentele de milioane de noi spectatori — iată un bilanț fugitiv, dar grăitor, al înfloririi teatrului nostru.

Munca noastră a fost rodnică, și putem pași înainte plini de încredere în viitor.